

Počátky a konce revoluce na amerických katolických univerzitách

Martin R. Čejka

28. mája 2026 ✝ *Cirkev Politika Spoločnosť* ✝ CZ, LGBT

První zřetelný střet o budoucí podobu amerického katolického vysokého školství se odehrál v polovině padesátých let minulého století. Vše začalo zveřejněním článku Mons. Johna Tracyho Ellise „*Američtí katolíci a intelektuální život*“ ve čtvrtletníku Fordhamovy univerzity *Though* na podzim 1955.

Ilustračný obrázok, zdroj: University of Maine/Free public domain CC0 photo

Mons. Ellis v něm psal, že katolické školy trpí nadměrnou starostí o mravní vývoj studentů, což snižuje jejich intelektuální úroveň a vzdělání, univerzity pouze „udržují průměrnost“.

Představitelé katolických fakult dále obvinil z toho, že žijí ve staré známé „mentalitě ghetta“, brání se podnětům ze strany nekatolických kolegů a kvůli přehnanému zdůrazňování ctnosti pokory přehlížejí vlastní „intelektuální těžkopádnost“. Pokud se chtějí katoličtí akademici vyrovnat světským, pak musejí překonat pocit méněcennosti a začít jednat jako vědci. Jedním slovem, Mons. Ellis došel k závěru, že katolické univerzity hrají v americkém vzdělávacím systému druhé housle a je nutno něco udělat pro to, aby udržely krok se školami z Břečtanové ligy (Ivy League).

Článek Mons. Ellise způsobil poprask. Záhy vyšel i jako samostatná publikace v nákladu tři a půl tisíce kusů. Četl se na farách, diskutovalo se o něm na poradách učitelů, stal se předmětem debaty během celostátního sjezdu Sdružení pro vzdělání v roce 1956. Jedním z mála, kdo si dovolil s textem veřejně polemizovat, byl teolog Mons. Joseph Clifford Fenton, který upozornil na

to, že měřítkem vzdělání z katolického pohledu není to, zda je přijímáno nekatolíky, a podstatou katolického intelektuálního života je katolická víra (viz „*Intellectual Standards Among American Catholics*“ in: *American Ecclesiastical Review*, prosinec 1956). Ostatní začali náhle propadat trudomyslnosti, neboť jejich školy nefigurovaly v první desítce amerických univerzit. Otec John J. Cavanaugh z *Notre Dame* se v titulku své eseje dramaticky ptal: „Kde jsou katoličtí Salkové, Oppenheimerové a Einsteinové?“

Myšlenkové ghetto bylo nutno prolomit a otevřít se vnějšímu světu, který určoval hitparádu úspěšnosti. Katolické školy se začaly připodobňovat světským protějškům a jejich původní účel se pomalu vytrácel. Jak již bylo řečeno, přílišný důraz na morálku, ctnosti a spol. studenty zdržoval od svobodného rozletu, ale nejen to. Nekatoličtí posuzovatelé viděli další překážky. Jak napsal Paul Gleason: „Přílišný důraz na tomismus je pro katolické instituce stále velkou překážkou k přijetí do kapituly Phi Beta Kappa.“ Ale to už vlastně nebyl problém, protože tomismus stejně pomalu letěl do koše a nastupovala filozofie nová, pokroková.

Nejvýraznějším hlasem, který se pro katolické vysoké školy dovolával naprosté akademické svobody, nezávislé na církevní autoritě a nespoutané katolickými názory v oblasti víry a morálky, byl rektor slavné univerzity *Notre Dame* otec Theodore Hesburgh. Bod zlomu se blížil. Stal se jím roku 1967 sjezd zástupců katolických vysokých škol v Land O'Lakes, který později jeho odpůrci přejmenovali na „Katolický Woodstock“. Na sjezdu bylo přijato prohlášení, v němž se dočteme následující:

„Aby mohla katolická univerzita naplňovat své poslání v oblasti výuky a výzkumu, musí mít skutečnou nezávislost a akademickou svobodu vzhledem k jakékoli vnější autoritě, ať laické, či duchovní.“

Tím katolické univerzity vyhlásily naprostou nezávislost na církevních autoritách, tedy místních biskupech či samotném Vatikánu. Ovšem měli rozhodovat pouze „odborníci“ daných škol. A jak později vtipně poznamenal profesor morální teologie ze Semináře sv. Josefa v Dunwoodie Mons. William Smith: „Pojmem „odborník“ je obvykle míněn ten, kdo se mnou souhlasí.“

Popsaná otevřená rebelie se setkala jen s malým odporem amerických hierarchů. Někteří ji dokonce podporovali, patrně také chytali „Ducha doby“ a nechtěli atmosféru *aggiornamenta* otravovat úzkoprsým lpěním na katolické víře a morálce.

Věci pak nabraly rychlý spád. Místa na katolických univerzitách začali v rámci otevřenosti a útěku z ghetta zaujímat nekatolíci, kteří snad byli schopnými manažery, ale původní účel katolického školství jim byl vcelku „ukradený“, ne-li přímo nemilý. Časem začalo mnohým katolickým univerzitám vadit i samotné slovo „katolický“, a tak pomalu mizelo z jejich názvů, propagačních materiálů a internetových stránek. Oblibu si získalo nahrazování pojmu „katolický“ názvem řádu, který školu zřídil nebo spravuje. Univerzita v Santa Fe se dnes např. hlásí k „tradici Školských bratří“, o Církvi však mlčí, Canisiova univerzita v Buffalu vychází z „jezuitské tradice“ a Univerzita Marymount v Palos Verdes neurčitě uvádí, že její filozofie „je zakořeněna

v křesťanské tradici“.

Před univerzitami však stála podstatná otázka: Čím nahradíme ten katolický „balast“, se kterým už nechceme mít nic společného? Stačilo naslinit prst a zjistit, kam vane „Duch doby“. A hle, nová duchovní náplň byla na světě: „sociální spravedlnost“. Na sociální spravedlnosti by nebylo nic špatného, kdyby vycházela z tradiční katolické nauky, ovšem americké katolické univerzity se jí po vzoru světských škol chopily v podání tzv. frankfurtské školy a tehdy módní teologie osvobození.

Vyznání nové víry některých katolických univerzit jsou až komická. Univerzita Svatého Jména v Oaklandu se hlásí k „hodnotám sociální spravedlnosti a celosvětového míru“. Základní hodnoty Univerzity Notre Dame de Namur jsou: „společenství, různorodost, výjimečnost, poctivost, spravedlnost, poznání a služba“. A děkan Univerzity sv. Josefa ve Filadelfii dokonce veřejně prohlásil, že „student, který nevěří v sociální spravedlnost, nemůže získat (na jeho škole) akademický titul“. Jak již bylo řečeno, nejedná se o sociální spravedlnost v katolickém pojetí, nýbrž o čistě naturalistický pohled na člověka a společnost. Není zde místo pro posvěcení života, význam manželství, nespravedlnosti páchané na nenarozených atp. Řada „katolických“ univerzit v USA v současnosti hájí „práva“ homosexuálů, bojuje za osvobození žen, menšin všech barev, zvířat, a jejich profesori dokonce v některých případech obhajují i potraty.

Tvář usměvavě obrácená k homosexuálům patří dnes k nezbytné výbavě všech osvícených lidí. Americké „katolické“ univerzity se rovněž předhánějí v tom, která z nich bude více *gay-friendly*, tedy „přátelsky nastavená k homosexuálům“. *DePaul University* v Chicagu byla zařazena mezi sto nejlepších vysokých škol pro homosexuály, kteří si cení zejména její pravidelné nápadité říjnové akce „Queer Kiss-in“ (volně přeloženo „Teplá líbačka“) nebo každoroční „Coming Out Ball“, kdy se jednotliví zoufalci za potlesku ostatních přiznávají při tanci ke své homosexualitě. Canisiova univerzita zas pořádala osvětové zasedání pod názvem „Výroční gay, lesbická, bisexuální a transgenderová konference pro jezuitské fakulty a univerzity“. Nejslavnější americká „katolická“ univerzita *Notre Dame* slaví „Týden gay, lesbického a bisexuálního uvědomění“ a hostila festival homosexuálních filmů.

Na mnoha „katolických“ univerzitách, a to nejen v USA, dnes profesori popírají katolickou nauku, šíří nebezpečné bludy v oblasti morálky, a tím odvádějí jim svěřené duše od Boha. Z pohledu víry lze vlastně hovořit o falešných učitelích. Bolestné je, že biskupové s tím většinou nic nedělají. Důvody mohou být různé, od strachu z reakce, až po skryté sympatie k disentu.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/pocatky-a-konce-revoluce-na-americkych-katolickych-univerzitach/>